

פרוטוקול מס' 209

מישיבת ועדת הכספים

יום ב' ט"ו בשבט תשל"ה - 27.1.75, שעה 10.00

נ כ ח ר :

חברי הועדה:

י. קרגמן - היו"ר
ע. אמוראי
א. אפרת
מ. ארנס
י. בדר
י. בן-מאיר
צ. גרשוני
ב.צ. חלפון
ש. לורינץ
א. מלמד
י. פלומין
נ. קצב
מ. שחל

מוזמנים:

א. דליהו - נציבות המים
א. חמיר - נציבות המים
י. מאיר - משרד הפנים
י. בירן - המועצה הישראלית לצרכנות
ה. זיידל - חבר כנסת
ש. שביד - נציבות מס-הכנסה ומס-רכוש
ד. שטאוב - נציבות מס-הכנסה ומס-רכוש
א. דנינו -
ד. וסרמן -
ש. נעים -
י. דורלה - ארגון זהב"
י. טמדר -
ע. ברכה -
ד. פירסטנברג -

מזכיר הועדה:

א. קירשנר

היוע"כ לועדה:

א.נ. פלוג

היוע"מ לועדה:

ד"ר ג. קטרון

קצרנית:

מ. איזנברג

סדר-היום:

א. העלאת מחיר המים ברשויות המקומיות -
(הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת זיידל);
ב. חוק מס מימון רכש (הוראת שעה)
(תיקון) תשל"ה - 1974.

א. העלאת מחיר המים ברשויות המקומיות -
(הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת זיידל)

היו"ר י. קרגמן:

אני פותח את הישיבה.
הסעיף הראשון בסדר-היום - העלאת

מחיר המים ברשויות המקומיות.

המועצה הישראלית לצרכנות וארגון זהב"י
בקשו להביא השגותיהם בנושא זה בפני ועדת הכנסת.

נשמע את נציג המועצה הישראלית לצרכנות.

י. בירן:

נושא העלאת מחיר המים ברשויות המקומיות
נדון במועצה הישראלית לצרכנות והושמעו

בו השגות לגבי הגבלת הצריכה בשימוש במים כתוצאה מהעלאת המחירים הומצעת.
שמענו שתהיה תקרה של 8 קוב מים למשפחה בת 4 נפשות במחיר מינימום, ולמשפחה
מעל 4 נפשות ינתן בונוס. אנו סבורים שתקרה של 8 קוב למשפחה בת 4 נפשות
אינה מספקת. אני אישית יודע שהצריכה הממוצעת של משפחתי, שהיא בת שלוש
נפשות, היא 27-30 קוב, כולל 3 קוב צריכה משותפת. זאת אומרת צריכת המים
החדשה היא 14-13 קוב. אם תיקבע תקרה של 8 קוב במחיר נמוך, רוב המשפחות
יצטרכו לשלם את המחיר הגבוה, כי הן צורכות יותר.

הסקרים שנערכו ב-1961-1962 לגבי

צריכת המים במשפחות מרובות ילדים, יש ביניהם סתירה. אנו חושבים שיש
צורך לערוך סקר נוסף שיבהיר ויעדכן דברים.

צ. גרשוני:

אתם מעלים בעיית כמות המים שצורכת
משפחה, ובמיוחד משפחה מרובת ילדים.

האם לא נתעוררה אצלכם שאלה של צריכה שונה של מים באזורים השונים מבחינת
האקלים? אם באזור מסויים צורכים 3 קוב מים לנפש ובאזור אחר 5 קוב -
מדוע אתם כנציגי ארגון הצרכנים אינכם מעלים את השאלה?

י. בירן:

על שאלה זו צריך לענות הסקר שייערך.

היו"ר י. קרגמן:

אני מודה למר בירן.

נציגי ארגון זהב"י לא הגיעו.

חבר הכנסת זיידל, האם יש לך מה להוסיף

על דבריך במליאת הכנסת במסגרת העלאת הצעתך לסדר-היום?

ה. זיידל:

אני מניח ששמעתם, ואם לא שמעתם קראתם -
את הדברים שאמרתם במליאת הכנסת. ולא

אוסף עליהם. הייתי רק מבקש לדעת:

א. מתי הועלה לאחרונה מחיר המים

ברשויות המקומיות, ומה היה שיעור ההעלאה?

ב. מה הם הנימוקים הרשמיים להעלאת

מחיר המים והאם קיימים קריטריונים קבועים להעלאת מחיר המים ברשויות
המקומיות?

ג. האם יש בדעת משרד החקלאות לייצל

ולחסוך במפעלי המים כדי לא להטיל הכל על צרכן המים?

ד. היום קראנו בעתונים, שהעיריות

הגדולות אינן מסכימות לקביעת מחיר אחיד למים בכל הרשויות המקומיות,
והן רוצות לקבוע בעצמן מחיר המים בתחומיהן. מה עמדת משרד החקלאות בעניין
זה?

א. דליהו:

עד היום נקבעו מחירי המים ברשויות
המקומיות על ידי חוקי עזר של הרשויות

המקומיות, שהיו טעונים אישור משרד הפנים. לפי הסדר בין משרד הפנים
ומשרד החקלאות צוות משותף של שני המשרדים בדק את חוקי העזר ולפי המלצתו

אושרו החוקים. תהליך חקיקת חוקי העזר ברשויות המקומיות נמשך תמיד כ-6 עד 9 חודשים. לכן כאשר בעקבות הפיחות צריך היה להעלות מחיר המים לספקים, והרשויות המקומיות ידעו שאם יפעלו בעצמך לשנוי חוקי העזר כדי להתאים את רמת המחירים, יכנסו לגרעון שלא יצאו ממנו. לכן פנו אל שר החקלאות, שהוא היחיד שבסמכותו להוציא צו תעריפים, ובקשו שיושיע אותן ויוציא צו תעריפי מים. שר החקלאות נעתר לבקשת הרשויות המקומיות שאומצה על ידי שר הפנים. בזה הסתיים תפקידו של שר החקלאות, שבמקרה זה שימש כעין "שליח מצווה" של מרכז השלטון המקומי. שר החקלאות נעתר לדרישה של מרכז השלטון המקומי, שאושרה על ידי שר הפנים, שיוצא צו ארצי אחיד, למרות שזו לא הייתה המדיניות המוצהרת של משרד החקלאות.

פורמליית נציבות המים, על יסוד בקשתו של מרכז השלטון המקומי, הגישה הצעה למועצת המים. ההצעה לא אושרה כי מרכז השלטון המקומי ביקש שהות לחשוב על המבנה. לאחר מ"מ נתבקשה הצעה מוסכמת על מרכז השלטון המקומי שנציבות המים סמכה ידיה עליה. הבקר קראתי בעתון, שעיריות תל-אביב, חיפה וירושלים, מנסות להתנער מהעניין. אולם מבחינה פורמלית הצו מוכן ואפשר להוציאו להפקדה בצבור. ההפקדה בצבור נועדה לאפשר הגשת התנגדויות לצו. משך ההפקדה בצבור הוא 10 ימים. מועצת המים בחרה בוועדה לשמיעת ההתנגדויות. הועדה תתכנס מייד עם תום תקופת ההפקדה ותשמע את ההתנגדויות ותגיש המלצותיה. לאחר שיאושר הצו על ידי שר החקלאות הוא יפורסם ברבים.

היו"ר י. קרגמן: הצו טעון אישורה של ועדת הכספים.

א. תמיר: לא לפי החוק, אלא לפי הסדר שסוכם.

היו"ר י. קרגמן: שר החקלאות הודיע שלא יאשר את הצו לפני שועדת הכספים תאשר אותו.

א. תמיר: נכון. לפי החוק אין הצו טעון אישור ועדת הכספים. כיוון ששר החקלאות הודיע שלא יאשר את הצו לפני שועדת הכספים תאשר אותו, טעון הצו אישורה של ועדת הכספים.

היו"ר י. קרגמן: נשמע מפי נציג משרד הפנים מר מאיר, מדוע ביקש משרד הפנים משר החקלאות להוציא צו זה.

ה. זיידל: האם אפשר לדעת מהו הרכב הועדה לשמיעת ההתנגדויות לצו?

א. תמיר: הועדה היא נועדת משנה של מועצת המים והיא מורכבת מחברי מועצת המים: מר גולן, מנהל מע", הוא יושב-ראש הועדה; חבריה הם: מ. עשת נציג הסוכנות, ז. גלר נציג מרכז השלטון המקומי, ר. ויטלה נציג התאחדות בעלי התעשייה, י. מדקביץ נציג האוצר, ש. רותם נציג משרד הפנים וא. עמיר נציג בעלי הבארות הפרטיות.

נ. קצב: והיכן נציגי הצרכנים?

א. דליהו: אנשי השלטון המקומי מייצגים את הצרכנים.

י. מאיר: כבר הסביר מר דליהו, שהרשויות המקומיות נכנסות לגרעונות גדולים במפעל המים, שלכאורה היה צריך להיות מאוזן, כי הן מתקשות לפרסם חוקי עזר בעניין העלאת מחיר המים.

בתחילת שנת התקציב הוציא משרד הפנים המלצה לרשויות המקומיות לחוקק חוק עזר בנושא זה. עד היום חמשים אחוז מהרשויות המקומיות לא הצליחו לחוקק חוק עזר זה. על כן דוקא מצד הרשויות המקומיות באה הבקשה שיוצא צו ארצי בענין העלאת מחיר המים, צו שימנע מחמת את ההליכים הפנימיים המתחייבים בכל רשות מקומית.

אנו סבורים שמחיר המים צריך להיות אחיד בכל הארץ. ידועה לנו התנגדותן של 3 הערים הגדולות למחיר מים אחיד. התנגדותן נובעת מתוך החשש שיכנסו לגרעון. אולם ידוע לנו שקיים פיתרון בגביית חשבוניות המים. ואנו סבורים שאותו אחוז שהרשויות המקומיות אינן מצליחות לגבות, איך הצדקה להטיל על צרכנים המשלמים בעד המים.

עד עכשו רק עיריית ירושלים התנגדה לקביעת מחיר מים אחיד בכל הרשויות המקומיות. היום אני מבין הצטרפו אליה עיריית תל-אביב ועיריית חיפה.

מ. שחל:
מהו חלקה של הצריכה הביתית לעומת צריכה אחרת ברשויות המקומיות?

מהו הפחת הנובע מההפרשה בין כמות המים המסופקת ובין כמות המים הנצרכת? האם נכון שפחת זה מגיע כדי 30%?

האם יש נתונים על הצריכה בפועל של המשפחות לפי מספר הנפשות?

שמעתי מאחד מראשי הערים המתנגדים לקביעת מחיר אחיד למים, שהתנגדות זו נובעת מכך שכל עיר יכולה לייעל את מפעל המים שלה ולהוזיל את מחיר המים. אני מופתע לשמוע ששלוש הערים מבקשות לקבוע מחיר מים גבוהה יותר.

מ. גרשוני:
אדוני היושב-ראש, מה יהיה סדר הדיון בנושא זה?

היו"ר י. קרגמן:
אנו צריכים להמנע משני בירורים. אם נקיים עכשו את הבירור, לא יהיה טעם לקיימו כאשר יוגש הצו. אני מציע שנשהה את הבירור עד שיוגש הצו, לאחר שועדת המשנה של מועצת המים תסיים שמיעת ההתנגדויות. אבל אם רצון הועדה הוא לקיים שני בירורים, בבקשה.

צ. גרשוני:
אני מקבל את הצעתך שלא לקיים שני בירורים.

האני נפורמצייה שנמסרה לנו בענין העלאת היטל האזון לא תאמה את המציאות. יושב-ראש הועדה קיבל מכתב מהגב' יוספטל בו היא כותבת שאין זה נכון שמועצת המים החליטה כפי שפורסם על ידי נציבות המים. אני מבקש שלהבא תימסר לנו אינפורמציה תקינה את המציאות.

בדיון הקודם על העלאת מחירי המים ברשויות המקומיות נמסר לנו שיש החלטה על הנהגת מחיר מים אחיד בכל הרשויות המקומיות. עכשו אנו שומעים ששלוש הערים הגדולות מתנגדות להנהגת מחיר מים אחיד.

היו"ר י. קרגמן:
בדיון הקודם הופיעו לפנינו מר גלר ומר מרינוב בשם מרכז השלטון המקומי, והציגו את עמדת מרכז השלטון המקומי. לגבינו קיימת עמדת מרכז השלטון המקומי ולא עמדתה של כל רשות מקומית.

כאשר יובא לפנינו הצו נקיים בירור יסודי בצו.

ה. זינדל:
לא קבלתי תשובה על 3 שאלות: א. מתי היתה ההעלאה האחרונה של

של מחיר המים ברשויות המקומיות; ומה היה שיעור ההעלאה?

ב. האם קיימים קריטריונים קבועים

להעלאת מחיר המים?

ג. מה אתם עושים ליישור מפעלי המים?

א. דליהו:

עד כה כל רשות מקומית העלתה מחיר המים בהתאם לרצונה; יש רשויות מקומיות שלא העלו מחיר המים שנתיים או שנה וחצי, ויש שהעלו מחיר המים לפני 6 חדשים. אין דבר אחיד וכללי. כל רשות מקומית עושה שבת לעצמה. מי שהעלה מחיר המים לפני שנתיים, העלה אותו לפי מערכת המחירים שהיתה באותה תקופה. מי שהעלה מחיר המים לפני 6 חדשים, העלה אותו לפי מערכת המחירים שהיתה באפריל-מאי-יוני.

אשר לקריטריונים לקביעת מחיר המים ברשויות המקומיות, הקריטריונים נתפרסמו במסגרת הנחיות משותפות של שר הפנים ושר החקלאות. הקריטריון העיקרי היה שמשק המים ברשות מקומית הוא משק סגור; זאת אומרת הוא צריך לכסות בהכנסותיו את כלל הוצאותיו, מבלי שיזדקק לתמיכה ומבלי שיעביר כספים למטרות אחרות. הקריטריון השני - מערכת מחירים מודרנית לפי גודל הצריכה. נכון שהבסיס נקבע בשנת 1958, והיום הגיע הזמן להכניס בן שנויים. ואמנם בצו שאנו מציעים הוכנסו מספר שנויים, כולל הנחות למשפחות מרובות ילדים.

הנתונים שבידינו על צריכת המים מעודכנים לשנת 1972. תצרוכת המים לנפש לפי נתונים של שנת 1972 באוכלוסיה היהודית העירונית - - -

ד. קורן: לפי ממוצע של אילת וצפת?

א. דליהו:

בשלוש השנים האחרונות עשתה נציבות המים עבודת ניתוח גדולה של צריכת המים העירונית לפי מרכיביה; יצאנו מתוך הנחה שסביר שתהיה שונות בצריכה לפי התנאים האקלימיים באזורים השונים. התברר לנו לפי כל ניתוח סטטיסטי שעשינו, שאין שונות בין אזורים אקלימיים שונים, פרט לאילת. כנראה שרמות הצריכה וההתנגדות של האוכלוסיה נקבעות לפי הרכב האוכלוסיה יותר מאשר לפי האזור.

לאור מחקרים אלה הגענו למסקנה שכמות מים של 10 קוב למשפחה קטנה היא כמות גדולה המביאה לבזבוז. לכן הצענו להקטין את כבסת המינימום מ-10 ל-8 קוב למשפחות קטנות, ולהעלות את המכסה, שעליה יחול המחיר הנמוך, ב-2 קוב לנפש החל מהנפש החמישית במשפחה. וזאת בהתאם למימצאים עובדתיים המאושרים על ידי מימצאים של עיריית תל-אביב על צריכת מים לנפש במשפחה המונה למעלה מ-4 נפשות.

מ. שחל:

הפער בצריכת מים בין השכבות השונות נסגר ככל שעולה רמת החיים. אם ב-1966 נקבעה צריכה של 2 קוב לנפש, נראה לי שנחונן זה אינו מתאים למציאות היום.

א. דליהו:

אין מקום לחששו של העיריית הגדולות, שאם נקבע המחיר מהמינימום, העיריית הגדולות תסבסדנה מחיר המים ברשויות אחרות. רשות מקומית שבהתאם לצו תגבה סכום געולה על הוצאותיה, ישאר סכום זה ברשותה. רשות מקומית שתכנס לגרעון, אם מישהו יסבסד גרעון זה, זה יהיה משרד הפנים; לא תהיה ההעברה מרשות מקומית אחת לשניה.

לפי נתונים שבידינו, הצריכה הביתית, כולל גינון ביתי, מגיעה ברשויות מקומיות שונות ל-50%-60% מכלל הצריכה. יש רשויות מקומיות, כמו גבעתיים, בהן מגיעה הצריכה הביתית ל-80%. במסגרת הצריכה הביתית ההתפלגות היא: 60%-2% במחיר הראשון, הנמוך; 20% במחיר השני ו-15%-18% במחיר השלישי.

חלק מדליפת המים - אנו מעריכים שחלק זה אינו גדול ואינו עולה על 5% מכלל הצריכה - לא ניתק למנוע. כל דליפה שמעל לכמות זו נגבעת ממשיני גורמים עיקריים: הפרשים בין מודד המים בכניסה לבית ובין מדי המים הדירתיים; ודליפות מצנרת לקויה. יש רשויות מקומיות שבהן אחוז הדליפה הוא 10-12%, ויש רשויות מקומיות שאצלן אחוז הדליפה הוא 30%. בצפח, לדוגמה, יש רשתות מים שאינן מסומנות במפה. אנו מנסים לאתר אותן. הממשלה השקיעה בזה כסף רב. יש קרן להחלפת צנרת; אך קלק מהרשויות המקומיות אינן מנצלות את הכסף העומד לרשותן בקרן זו.

ד. קורן: מהי כמות המים ההולכת לאיבוד בגלל צנרת לקויה?

א. דליהו: כלל צריכת המים ברשויות המקומיות היא 220 מליון קוב. אם הדליפה הממוצעת היא 15%, כמות המים ההולכת לאיבוד היא בערך 33 מליון קוב, וזו כמות לא מבוטלת.

הצריכה הדירתית לנפש פלוס גינון היא 47 קוב לשנה; הממוצע הארצי, כולל כל השירותים, הוא 85 קוב לנפש.

משק מדי-המים קיים בישראל 15 שנה, והוא מתנהל בצורה טובה. בירושלים הוא מתנהל מצוייץ; בגבעתיים, ברמת-גן ובמקומות אחרים הוא מתנהל מצוייץ. בתל-אביב יש בעיות. יש עוד ערים בהן יש בעיות בניהול משק מדי המים. כל המחקרים מוכיחים שהגורם העיקרי לחסכון במים הוא - מדידת מים ומחיר מודרג. הפסקת ההסתמכות על המדידה פירושה הסרת כל רטן בצריכת המים, ומשק המים של המדינה לא יוכל לעמוד בכך. לאחר שיאושר הצו תהיה קריאת מדי-המים דו-חדשית כרגיל.

מ. שחל: והתשלום לפי אומדן או לפי הקריאה בפועל?

א. דליהו: רק לפי הקריאה בפועל.

היו"ר י. קרגמן: למעלה מעשרים שנה טיפל משרד הפנים בהעלאת מחיר המים ברשויות המקומיות. מדוע עכשו צריך שר החקלאות להיות האיש הנותן את הגזשפנקא להעלאת מחיר המים ברשויות המקומיות?

ה. זיידל: אני מבקש להציע הצעת סיכום.

היו"ר י. קרגמן: הצעות הסיכום תובאנה לאחר שנסיים את הדיון בצו. אם אתה מבקש להציע הצעה לסדר - בבקשה.

ה. זיידל: לאחר ששמענו היום את נציג משרד החקלאות ונציג משרד הפנים, אני מבקש שהועדה תחליט לפנות למשרדים ולבקש כל חמר הרקע והצעות ליעול וחסכון במפעל המים.

אני מציע שהועדה תרשום לפנייה הקמת הועדה המצומצמת לפנייה יובאו ההתנגדויות להעלאת מחיר המים.

היו"ר י. קרגמן: בראשית הישיבה הודעת:

א. נדון בצו כאשר יובא לפנינו;
ב. נקבל כל חמר הקשור בהעלאת מחיר המים ברשויות המקומיות;

שמענו היום מפי נציג משרד החקלאות שמועצת המים מינתה ועדת משנה בהרכב שהובא לפנינו, שתפקידה לשמוע התנגדויות לצו העלאת מחיר המים ברשויות המקומיות.

כאשר יובא לפנינו נדון בו ונחליט אם לאשרו.

י. בדר: יחד עם זאת אנו צריכים להניח מסקנות על שולחן הכנסת.

היו"ר י. קרגמן:

בודאי. שר החקלאות הודיע שלא יחתום על הצו לפני שידון בוועדת הכספים.

לאחר שהועדה תחליט, תניח החלטותיה על שולחן הכנסת.

א. אפרת:

רשות מקומית הרוצה להעלות מחיר המים עד אשור הצו, זקוקה לאישור?

א. תמיר:

רשות מקומית חייבת להביא כל חוק עזר, לרבות חוק עזר בענין מים, לאשור

שר הפנים.

י. מאיר:

אנו מעכבים אישור חוקי עזר של רשויות מקומיות, כי אנו חושבים שעל ידי צו

ארצי יוסדר הענין.

קיימת קרן צנרת משותפת לממשלה ולרשויות המקומיות, המיועדת להחלפת צנרת ולתיקון נזילות ודליפות. קרן זו אינה מנוצלת על ידי הרשויות המקומיות הגדולות.

נ. קצב:

אפשר לקבל הלוואות מהקרן?

י. מאיר:

אפשר לקבל הלוואות ומענקים. הממשלה משתפת ב-4 אגורות לכל קוב מים והרשויות

המקומיות משתפות ב-4 אגורות.

אנו איננו מכירים בגרעונות ובהפסדים במפעלי המים, שאנו רואים אותם כמפעלים סגורים שצריכים לממן את עצמם. קיימת קרן על יד נציבות המים, הבאה לעזרת רשויות מקומיות בכל הקשור בהחלפת מדי מים או בהתקנות מדי מים דירתיים.

היו"ר י. קרגמן:

אני מקדם בברכה את חברי משלחת אגודת זהב"י - זכויות המשפחה ברוכת ילדים, שיביאו השגותיהם לגבי העלאת מחיר המים ברשויות המקומיות.

א. דנינו:

חברי ועדה נכבדים, באלה הימים קשה לדבר על שירותים למשפחות ברוכות ילדים; יש אווירת לינץ' נגד השירותים לשכבות החלשות במדינה. אך אנו רואים בוועדת הכספים את "הכתל המערבי" שלנו.

היו"ר י. קרגמן:

כותל מערבי יש רק אחד.

א. דנינו:

מאשימים אותנו, שאם חתיה הנחה למשפחות ברוכות ילדים במחיר המים, יהיה בזבוז מים. ומטעמים אלה שר הפנים שלח התנגדות לצו שאושר על ידי מועצת המים. כאשר אתה שומע טענה כזאת, אתה חייב ללמוד מהו משק המים ומה קורה בו. יאכן זאת עשינו. לפי נתונים שפורסמו על ידי תה"ל, מתוך 1660 מליון קוב מים, צורכת החקלאות 1260 מליון קוב, החעשיה - 100 מליון קוב והצריכה הביתית היא 300 מליון קוב. לבתים ממש מגיעים 120 מליון קוב. לא ידוע מה קורה עם 180 מליון קוב נוספים. נאמר לנו שהנזילות במשק העירוני מגיעות ל-30 מליון קוב. משקל הצריכה של משפחות ברוכות ילדים בצריכה העירונית הביתית הוא 6%.

נציבות המים הזינה אתכם במספרים שאינם נכונים, שהצריכה לנפש היא 2 קוב. ממוצע הצריכה הוא 2,5-3 קוב לנפש ויש מקומות בהם מגיעה הצריכה לנפש ל-4 קוב. המשפחות מרובות הילדים אינן מגיעות לצריכה של 1% מכלל הצריכה.

מה שאנו מציעים הוא לפטור מתשלום ראשון משפחה ברוכת ילדים על צריכה בסיסית ראשונית של קוב וחצי לחודש לנפש. ומעל לצריכה זו חשלם המשפחה ככל היתר. מאשימים אותנו שזה יגרום לבזבוז במים. עיריית חיפה קבלה הצעה זו, אך משרד הפנים הודיע שמטעמי מניעת בזבוז לא יאשר הצעה זו. איך יתכן שיבואו אנשים ויזינו את חברי ועדת הכספים בנתונים בלתי נכונות? אם היו לומדים את השיעור,

אם היו יודעים על מה הם מדברים - כל הכבוד. אבל הם אינם יודעים על מה הם מדברים.

במסגרת השיעור שלמדנו אנחנו, אנו יכולים לומר, שכל אדם המצוי בענייני חקלאות יודע, שאילו הייתה הקפדה בחקלאות על מתן מים לצמח ולא לשטח, בקלות ניתן היה לחסוך 5% מתוך 1260 מליון קוב מים שצורכת החקלאות. אילו היו מגדילים את כמות המים המלוחים לתעשייה ב-20 מליון קוב, אפשר היה לחסוך כל צריכת המים של המשפחות ברוכות הילדים.

ההתנגדות של הרשויות המקומיות למתן הנחות למשפחות ברוכות ילדים מראה שהם אינם יודעים על מה הם מדברים. אנשי משרד הפנים ואנשי המרכז השלטון המקומי אינם יודעים על מה הם מדברים ולכן הם עושים דמוניזציה של המצב.

היו"ר י. קרגמן:
לא הייתי רוצה להפסיק אותם, מר דנינו, אבל אינך יכול לפסול ולשלול אחרים. אינך יכול לומר ששר הפנים אינו יודע על מה הוא מדבר ומשרד הפנים אינו יודע; הבקיאוח שלך, עם כל הכבוד, אינה אוניברסלית. אינני בטוח אם יש לך ידיעה על דרכי ההשקאה בחקלאות.

דרך זו שאתה הולך בה מחטיאה את המטרה. מטרתך להביא לכך שמשפחות ברוכות ילדים יקבלו הנחה ממחיר המים. אל תנסה להשיג מטרה זו בדרך של שלילת אישים ומוסדות.

ששון נעים:
המים הם מצרך חיוני לכל משפחה ובודאי למשפחה ברוכת ילדים. אך משפחה ברוכת ילדים אינה צריכה לשלם בעד מים יותר מכל משפחה אחרת. לכן אנו מבקשים שתתייחסו באהדה לבקשה שלנו, שבכל הרשויות המקומיות יתקבל החוק שהתקבל בעיריית חיפה.

י. דורלא:
אני רוצה להביא דוגמה מהמתרחש היום בתחום חשלומי מים. בירושלים יש לכל בית מד-מים כללי ולכל דירה יד-מד-מים דירתי. מד המים הדירתי מודד את הצריכה הפרטית. מד המים הכללי מודד מים לגינון ונזילות. עכשו נקבע שההפרש בין מד המים הכללי ובין מד המים הפרטי יתחלק לפי הצריכה הפרטית. אם יש לי 80 ילדים, כל קלקול במד המים הכללי, כל דליפה וכל המים לגינון, ברור שאני משלם בעבורם. היות ואני צרכן מים רציני, אני חייב לשאת בעול של כולם. הסדר זה נקבע בחוק עזר עירוני שחתום עליו שר הפנים.

מ. שחל:
האם אתה יכול לומר מהי הצריכה הממוצעת לנפש במשפחתך?

י. דורלה:
לא התכוונתי לישיבה ולכן לא הבאתי אתי נתונים. הצריכה במשפחתי היא צריכה נורמלית. יתכן שיש אפשרות לחסוך, אבל אינני חושב שאני צורך יותר מאחדים.

א. דנינו:
ראש עיריית חיפה עם כניסתו לתפקידו מסר נושא המים לבדיקתו של ד"ר שפר מהטכניון. והוא מצא שמשק המים בחיפה, שהוא משק טוב, מסתכם ב-7,2 מליון קוב לשנה. אם נחלק מספר זה ל-219,000 תושבים נמצא שכל תושב צורך מעל ל-3 קוב. נחון זה מראה שהנתונים של נציבות המים על צריכה של 2 קוב לנפש, אינם נכונים. אנחנו יודעים שבסקטור הערבי הייתה הצריכה 50 ליטר לנפש, והיום הגיעה הצריכה ל-70 ליטר. נציבות המים השוותה את הצריכה של משפחות מרובות ילדים לצריכה של הסקטור הערבי, בעוד שהצריכה המציאותית היא 2,5-3 קוב לנפש.

א. תמיר:
האם מישהו מכם יודע איזה אחוז מההכנסה הממוצעת של המשפחה מהווה החשלום עבור

מים?

נעים ששון:

אילו הלכה הממשלה בדרך של מתן פטור ממס עד 3500 לירות לכל ילד במשפחה ברוכה ילדים, לא היינו מגיעים לכאן; ולא היינו מבקשים הנחה במים או במסים עירוניים.

א. דנינו:

חברי הכנסת המצויים בנושא של משפחות ברוכות ילדים יודעים שרובן נבללות בשני העשירונים התחתונים בסולם ההכנסות ומיעוטן בעשירון השלישי. היום משפחה של 6 נפשות משלמת 5 לירות לחודש לנפש בעד מים, לפני מחזה המים הנוכחי שהוא 7 אגורות לקוב.

היו"ר י. קרגמן:

אני מודה לחברי משלחת אגודת זהב"י. אתם חוכלו להביא התנגדותכם להעלאת מחיר המים ברשויות המקומיות בפני ועדת המשנה של מועצת המים.

ב. חוק מס מימון רכש (הוראת שעה) (תיקון), תשל"ה-1974היו"ר י. קרגמן:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום - חוק מס מימון רכש (הוראת שעה) (תיקון),

תשל"ה-1974.

י. פלומין:

בטרם תפתח בדיון בחוק זה, ברצוני להסב תשומת לב הועדה, כי בחוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון 21) שאשרנו לפני זמן קצר, ביטלנו סעיף מבלי שנתנו דעתנו על משמעות הדבר.

ע. אמורי:

מה ביטלנו?

י. פלומין:

לפי החוק שאשרנו כל הרווחים של קופת גמל שמקבל עובד, חייבים במס. בפקודת מס הכנסה, לפני שהובא תיקון 21, לא היה סעיף הקובע שרווחים שמושך עובד מקופת גמל, חייבים במס. על ידי קבלת תיקון 21 לפקודת מס הכנסה קבענו שרווחים שמושך עובד מקופת גמל חייבים במס. בדברי ההסבר להצעת התיקון 21 לא נאמר שמוצע לבטל כל ענין הפטור ליחיד, אלא נאמר שהמדובר רק על חיוב המעביד לגבי כספים שמשך מקופת גמל.

למעשה גרמנו לשואה במישור הביטוח

הסוציאלי מבלי שהתכוונו לכך. לא הוסבה תשומת לבנו לשנוי זה ולא דנו בו.

ע. אמורי:

מה היתה כוונת האוצר, שכל הפרשי ההצמדה בקופות הגמל, יחול עליהם מס?

השאלה היתה, מה קורה כאשר הקופה משלמת במישרין לעובד או כאשר היא משלמת

ש. שביד:

למעביד.

היו"ר י. קרגמן:

אם עשינו משגה, נתקן אותו. נקדיש ישיבה מיוחדת לבירור הענין. בדרך כלל לא דנו בחפזון בחוק לתיקון פקודת מס הכנסה (21). הדיון נמשך מספר חדשים. אבל טעות לעולם חוזרת. ואם עשינו טעות, נתקן אותה.

אנו עוברים להצעת חוק מס מימון רכש

(הוראת שעה) (תיקון), תשל"ה - 1974.

נשמע דברי הסבר מפי מר שטאוב.

ד שטאוב:

אני רוצה להפנות תשומת לב חברי הועדה, שבדברי ההסבר להצעת החוק אנו מביאים

סעיף 9 אותו באה הצעת החוק לתקן.

כידוע לחברי הועדה מהווה מס מימון רכש נטל כבד על החייבים בו. ולכן הסכמנו להקל על החייבים במס ולאפשר להם לשלם את המס על ידי אגרות מלווה. ובסעיף 9 נתנה סמכות לשר האוצר להתקין חקנות בדבר פדיון מוקדם של תעודות מלווה בסכום הדרוש לתשלום המס.

החקנת החקנות. התעכבה בשל מספר בעיות. האחת - הגענו למסקנה שכמעט לא ניתן מבחינה טכנית לאפשר חשלום מס מימון רכש על מכוניות פרטיות באגרות מלווה. יש 300,000 מכוניות פרטיות. המס על מכונית פרטית אינו משתלם בתאריך אחד, אלא ביום חידוש רישון הרכב, והוא שונה לגבי כל מכונית. ולגבי כל מכונית צריך לחשב את ההצמדה והריבית של תעודות המלווה. לכן לא ניתן לאפשר חשלום המס על רכב פרטי באגרות מלווה.

ש. לורינץ:

מה לגבי משאיות?

ד. שטאוב:

מספר המשאיות הוא 15,000 לעומת 300,000 כלי רכב פרטיים. לכן לגבי המשאיות נצטרך לעשות מאמץ ולאפשר לבעליהן לשלם את המס באגרות מלווה.

הבעיה השניה - אם תעודת המלווה היא בסכום הגבוה מהמס שהאדם חייב בו, צריך לתת תעודה אחרת לגבי יתרת הסכום. כיוון שהדבר כרוך בפעולות אדמיניסטרטיביות, אנו מציעים שביתת הסכום יוכל האדם לשלם מס רכוש.

י. פלומין:

ואם גם אז ישאר עודף?

ש. שבד:

אם הוא רוצה לשלם מס בסך 600 לירות בתעודה ששוויה 10,000 לירות - לא ישלם באגרות מלווה.

היו"ר י. קרגמן:

י. פלומין: אגרת החוב היא צמודה, ואחם תזכו אותם בסכומים שאינם צמודים ל-2-3 שנים?

ד. שטאוב:

אנחנו רוצים להקל על החייבים במס. אתה מביא מקרה של אדם שיש לו תעודת מלווה בשווי של 10,000 לירות והוא צריך לשלם 600 לירות מס. ישלם במזומן. איננו יכולים להכביד על האדמיניסטרציה. באנו להקל על אנשים שצריכים לשלם סכומים נכבדים על ידי מתן אפשרות לשלם חלק מהמס בתעודות מלווה. אם יש מקרים הפוכים, אל ישתמש האדם בתעודה או ישלם 3 שנים מראש.

י. פלומין:

לאילו אגרות מלווה אתם מתכוונים?

ד. שטאוב:

אגרות מלווה חסכוני שנת 1970 ו-1971. אנחנו מבקשים לאשר את התיקון המוצע, כדי שנוכל להוציא את החקנות בהקדם. התיקון אומר שאפשר יהיה להוציא תקנות נפרדות למקרקעין ותקנות נפרדות למשאיות ומכוניות.

י. פלומין:

בחודש אוגוסט 1974 אשרנו חוק מס מימון רכש ובו סעיף הקובע שאפשר לשלם את המס בתעודות מלווה. יתכן שאלה שהצביעו בעד אישור החוק, עשו זאת משום הסעיף המאפשר חשלום המס בתעודות מלווה. עכשו 6 חדשים לאחר קבלת החוק נבוא ונאמר שעל מכוניות פרטיות אי אפשר יהיה לשלם את המס בתעודות מלווה? מהו החוק המוסרי שלנו לנמר זאת?

כיוון שהחוק קובע ריבית פיגורים על מי שלא שילם את המס בזמן, אני מציע שיקבע בחוק שאם אדם לא שילם את המס משום שלא הוצאו התקנות המאפשרות חשלום המס באגרות מלווה - לא יהיה חייב בריבית פיגורים. ישנם רבים שלא שילמו את המס עד היום כיוון שחשבו שיוכלו לשלמו בתעודות מלווה.

תעודות מלווה חסכוני הוצאו בנומינציות שונות. אם יש לי תעודה בשווי של 1840 לירות ואני חייב מס מימון רכש 400 לירות, מדוע לא אקבל תעודה על יתרת הסכום? מציעים לי לשלם ביתרה מס רכוש לחמש שנים. אינני רוצה. אני רוצה לקבל אגרת חוב על יתרת הסכום. אני מסכים שאם היחרה היא 5 לירות, אין מקום להוציא תעודה על 5 לירות. אבל אם היחרה היא 1400 לירות, לא תוציאו תעודה? אינני חושב שהאדמיניסטרציה צריכה להכתיב חוק. מי שחייב במס מימון רכש הם בעלי נכסים - - -

היו"ר י' קרגמן:

ובעלי מכוניות פרטיות.

י' פלומין:

לגבי בעלי מכוניות פרטיות, אני יכול להבין את הקשיים בחשלום המס בתעודות מלווה. אבל אם יש לי דירת יחיד ששוויה מעל ל-400,000,000 לירות, ואני משלם את המס בתעודות מלווה, אם פכום התעודות עולה על פכום המס, אני רוצה שיחזירו לי את היתרה.

מ. ארנס:

אני מצטרף לכל מלה שאמר חבר-הכנסת פלומין. אני מציע לכל אנשי משרדי הממשלה להצמד לנורמות המקובלות בממשלים נאורים ומחוקנים, בהם מקובל להמנע מדברים ארכיטררים ולהמנע מהפיכת החיים במדינה להגרלה. בצורה כזאת לא ניתן לנהל מדינה בצורה יעילה. אם יש בעיות טכניות ומינהליות - אלו הן הבעיות שלכם, תחגברו עליהן, בשביל זה אתם מקבלים משכורת.

ש. לורינץ:

מה שמפריע לי בענין זה הוא שמבטיחים למאות אלפי אזרחים לא סתם הבטחה, אלא על פי החוק, וכעבור מספר חדשים באים ואומרים שמטעמים אדמינסטרטיביים אי אפשר לקיים מה שהובטח וצריך לתקן את החוק.

האם אי אפשר להחגבר על הבעיות המינהליות? האם אי אפשר לתת הוראה מינהלית, שכל מי שרוצה לשלם מס רכש בתעודת מלווה יוכל להכנס לבנק ולקבל הלוואה לפי תנאי התעודה? אני מתאר לי שרבים מ-300,000 בעלי המכוניות הפרטיות לא ישתמש בזכות זו. אבל מי שצריך לשלם כמה מאות לירות, צריך לתת לו אפשרות זו, כדי שלא ירגיש עצמו מרומה.

מ. שחל:

הדבר הטוב ביותר היה לפטור בעלי רכב פרטי ממס מימון רכש.

לאור החיקוק המוצע נוצרת הרגשה שלא הרשות עומדת לשירותו של האזרח, אלא האזרח עומד לשירותה של הרשות. מדוע לא נאפשר לאדם לשלם מס מימון רכש לשלש שנים בתעודת המלווה? אני חושב שצריך להביא לידיעת הצבור מה הוא עלול להפסיד ומה הוא עלול להרוויח אם ישלם את המס בתעודות מלווה.

אני חושב שלא יתכן למנוע מאדם זכות המגיעה לו על פי החוק בגלל קשיי אדמינסטרציה. אני מסכים שלא ניתן לפרוט את הענין לפרוטות. אדם שיש לו תעודה בסכום של 5000 לירות, אין זה הגיוני שישלם בה מס בסך 500 לירות. אבל צריך לקבוע שעד אחוז מסויים ניתן לשלם בתעודות מלווה.

אני עומד על כך שלבעלי רכב פרטי תנתן אפשרות לשלם מס רכש לשלוש שנים מראש בתעודות מלווה.

ד. שטאוב: הדבר אינו ניתן, כי את רשיון הרכב מחדשים אחת לשנה. אם אדם מוכר את

רכבו, הקונה ישלם את המס?

ד. שטאוב: בקשו ממנו להתייחס בהבנה ובצורה חברית להערות שהושמעו. ברוח זו אני פונה

אל חברי הועדה.

מתוך רצון כן להקל על תשלום מס מימון רכש הצענו את האפשרות של חשלום המס באגרות מלווה. אבל האמת היא - וזו שגיאה שלנו שלא עשינו זאת - שאילו היינו מביאים לפני הועדה את העובדה שישנם 300,000 בעלי רכב וכל אחד מחדש רשיונו ביום אחר, ולכל אחד צריך לעשות חשבון הצמדה ורבית, חשבון המשתנה בכל יום - יתכן והסעיף לא היה מתקבל. בנק ישראל הודיע לנו שטיפול כזה בכל תעודה יעלה 6 לירות, כאשר כל המס על רכב פרטי נער מ-9 עד 8 לירות.

ע. אמוראי:

לגבי רכב פרטי אין ויכוח. נכון, האדמינסטרציה עומדת לרשות הצבור. אבל גביית המס אינה נעשית לשם

ד. שטאוב:

שמים; היא צריכה להביא תועלת לאותו צבור,

אנו מציעים שאדם שיש לו תעודה ששוויה עולה על סכום המס, יוכל לשלם בסכום העודף מס רכוש, למרות שלא נקבע שאפשר לשלם מס רכוש בתעודות מלווה.

יכול להיות שזו היתה שגיאה שלנו שמראש הצענו ללכת בדרך זו של מתן אפשרות לשלם את המס בתעודות מלווה. אבל אם הצענו זאת והדבר נקבע בחוק, ואנו רוצים לבצע את החוק, אתם חייבים להתחשב במציאות. אני מוכן לשקול - נאנא אומר זאת על דעת עצמי - אפשרות לשלם מס מימון רכש לשלוש שנים. אם תעודת המלווה היא בסכום נכבד ובעליה רוצה לשלם את המס מראש לשלוש שנים, נשקול אפשרות לאפשר זאת.

ע. אמוראי:

אכל הבסיס ישתנה.

ד. שטאוב:

אבל הוא יקבל הנחה של 7,5% והחישוב ייעשה לפי שווי התעודה היום. אם תישאר לו יתרה גם לאחר ששילם מס רכש לשלוש שנים מראש, יוכל לשלם מס רכוש בהנחה של 7,5%. אילו יכולנו להוציא תעודות על היתרה על ידי לחיצה על הכפתור, ניחא. אבל הדבר בלתי אפשרי.

מ. ארנס:

מדוע?

ד. שטאוב:

כי בנק ישראל מודיע שהדבר כרוך בפעולות שתעלינה 60 לירות לגבי כל תעודה.

י. פלומין:

אני מציע שנשמע דעת בנק ישראל.

ד. שטאוב:

בבקשה.

ד"ר קטרוץ:

בנק ישראל התנגד מלכתחילה לכל העניין של תשלום המס בתעודות מלווה.

ד. שטאוב:

להצעתו של חבר הכנסת לורין, אדם שחייב 300-200 לירות מס מימון רכש, אם אחז לו הפניה לבנק, ישלם בבנק ריבית של 20-30% על הלוואה שיקבל. כאשר אדם נמצא במצב קריטי, אנו נותנים לו הפניה לבנק.

הזו"ר י. קרגמן:

לגבי 300,000 בעלג רכב פרטי, אני חושב שמוסכם על כולנו שלא ניתן

לאפשר תשלום מס מימון רכש בתעודות מלווה.

השאלה מחזורית לגבי מקרה שבידי אדם

תעודה בסכום העולה על סכום המס שהוא חייב בו;

ד"ר קטרוץ:

אם יש לי תעודה בשווי 1000 לירות והמס שאנני חייב בו הוא 950 לירות,

אני מניח שמוסכם שאי אפשר להוציא תעודה על יתרה בסכום זה. אבל בחוק כחוב, שבמקרה כזה יתקין שר האוצר, באשור ועדת הכספים, תקנות בדבר הוצאת תעודות על העודף. לא חברי ועדת הכספים יוציאו את התעודות, לא האוצר ובודאי לא משרד המשפטים יוציא את התעודות. בנק ישראל הוא אשר צריך להוציא את התעודות. ובנק ישראל אומר במפורש שהוא אינו מסוגל לעשות זאת. אנו חייבים לקבל זאת. נשאלת השאלה, מה ייעשה בעודף? אף אחד אינו יודע מה היקף העניין ואיך להתגבר עליו. לכך אני מציע שהכנסת לא תשלב משהו בחוק דבר שאינו ניתן לביצוע. כמשפטן אני חושב שאין דבר פסול מחוק שאינו ניתן לביצוע.

י. בן-מאיר:

לגבי מכוניות פרטיות, דעתי כדעת יושב-ראש הועדה שאין כל הצדקה לעשות

סדורים מיוחדים על מנת לאפשר תשלום המס בתעודות מלווה.

לגבי נכסים אחרים, אינני מקבל את הטיעון

שב-1975 קיימת בעדייה אדמינסטרטיבית שקשה להתגבר עליה. לא יתכן לבוא

ולומר לאזרח, שבמקרה יש לו תעודה בסכום של 1000 לירות והמס שהוא חייב בו הוא 750 לירות, שישלם בתעודה ויפסיד את היחרה.

ד. שטאוב: לא הצענו זאת.

היו"ר י. קרגמן: אחרת לישיבה ולא שמעת דברי ההסבר. מה שאתה אומר לא הוצע על ידי אנשי

מס רכוש.

ד. שטאוב: אנו הצענו שבעודף יוכל האדם לשלם את המס לשלוש שנים מראש או לשלם מס

רכוש, והכל בהנחה של 7,5%.

י.בן-מאיר: זו הצעה מתקבלת על הדעת.

י. פלומין: אני מציע שנחליט, שאם היה העודף מעל ל-250 לירות, תנתן תעודה על סכום זה. ואם היה העודף פחות מ-250 לירות, יוחזר במזומנים.

ד"ר קטרוץ: אני מבקש כי הועדה תשמע את נציג בנק ישראל.

היו"ר י. קרגמן: בישיבה הבאה נשמע את נציג בנק ישראל.

ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 12.45